

KIRJE A. M. GORKILLE

25.II.1908

Kallis A. M.! Kirjeeseen en vastannut heti, sillä kirjoituksenne johdosta tai tietyssä yhteydessä siihen meillä toimituksessa syntyi, niin kummalliselta kuin se ensi silmäykseltä näyttääkin, aika kiivas yhteenotto Al. Al—n ¹¹⁶ kanssa... Hm, hm... minä *en* puhunut *siinä* kohdassa enkä sen johdosta kuin Te luulitte!

Asia oli näin.

Kirja „Kirjoitelmia marxilaisuuden filosofiasta” ¹¹⁷ kirjisti kovasti bolshevikkien keskuudessa olevia ammoisia erimielisyyksiä filosofian kysymyksissä. En pidä itseäni riittävän pätevänä näissä kysymyksissä kiiruhtaakseni esiintymään painetussa sanassa. Mutta olen aina huolellisesti seurannut *puolu*keskustelujamme filosofiasta,— ensin Plehanovin taistelua Mihailovskia ja kumpp. vastaan 80-luvun lopulla ja vuoteen 1895 saakka, sitten hänen taisteluaan kantilaisia vastaan 1898 ja seuraavina vuosina (tällöin en ainoastaan seurannut, vaan osaksi myös osallistuin „*Zarjan*” toimituksen jäsenenä vuodesta 1900) ja vihdoin hänen taisteluaan empiriokriitikkoja ja kumpp. vastaan.

Bogdanovin filosofisia teoksia seurasin hänen energeettisestä kirjastaan „Historiallinen katsantokanta luontoon” alkaen, jonka kirjan tutkin Siperiassa ollessani. Bogdanovilla tuo kanta oli vain siirtymistä muihin filosofisiin katsantokantoihin. Henkilökohtaisesti tutustuin häneen vuonna 1904, ja me teimme heti lahjoituksen toisillemme: minä — „*Askelet*” ¹¹⁸, ja hän — erään *silloisen* filosofisen teoksensa ¹¹⁹. Kirjoitin hänelle heti (vuoden 1904 keväällä tai alkukesästä) Genevestä Pariisiin, että kirjoitelmillaan

hän sai minut syvällisesti vakuuttumaan siitä, että olin erehtynyt pitäessäni hänen katsantokantojaan oikeina, ja syvällisesti vakuuttumaan Plehanovin katsantokantojen oikeellisuudesta.

Työskennellessäni yhdessä Plehanovin kanssa keskustelimme usein Bogdanovista. Plehanov selitti minulle Bogdanovin katsantokantojen virheellisyyttä, mutta ei katsonut hänen poikkeamistaan lainkaan kauhean suureksi. Muistan mainiosti, että kesällä 1903 me yhdessä Plehanovin kanssa keskustelimme Genevessä „Zarjan” toimituksen nimessä kirjoituskokoelman „Katsauksia realistiseen maailmankatsomukseen”¹²⁰ toimituksen edustajan kanssa ja *suostuimme* avustamaan, minä — agraarikysymyksessä, Plehanov *filosofiassa Machia vastaan*. Esiintymisensä Machia vastaan Plehanov asetti avustamisen *ehdoksi*,— tämän ehdon „Katsausten” toimituksen edustaja hyväksyi täydellisesti. Plehanov piti silloin Bogdanovia liittolaisena taistelussa revisionismia vastaan, mutta sellaisena liittolaisena, joka erehtyy sikäli, mikäli menee Ostwaldin ja edelleen Machin mukana.

Kesällä ja syksyllä 1904 pääsimme lopullisesti yksimielisyyteen Bogdanovin kanssa *bolshevikkeina* ja solmimme sen vaihteliaan ja filosofian — neutraalisena alana — vaihteliaasti syrjäyttävän liiton, joka oli olemassa koko vallankumouksen ajan ja teki meille mahdolliseksi toteuttaa vallankumouksessa yhdessä sitä vallankumouksellisen sosialidemokratian (= bolshevismien) taktiikkaa, joka minun syvän vakaumukseni mukaan oli ainoa oikea.

Vallankumouksen tuoksinassa jouduttiin filosofian parissa askartelemaan vähän. Vankilassa vuoden 1906 alussa Bogdanov kirjoitti vielä erään teoksen,— muistaakseni „Empiriomonismien” III vihkon. Kesällä 1906 hän lahjoitti sen minulle ja ryhdyin sitä huolellisesti tutkimaan. Luetuani sen suutuin ja raivostuin tavattomasti: minulle kävi vieläkin selvemmäksi, että hän kulkee äärimmäisen väärää tietä, ei marxilaista tietä. Kirjoitin hänelle silloin „rakkauten tunnustuksen”, kolme vihkoa käsittävän kirjeen filosofiasta. Siinä selitin hänelle, että olen tietysti *rivimarxilainen* filosofiassa, mutta että nimenomaan hänen selvät, yleis-tajuiset, erinomaisesti kirjoitetut teoksensa saavat minut lopullisesti vakuuttumaan hänen olevan oleellisesti väärässä ja Plehanovin oikeassa. Nuo vihkot minä näytin eräille

ystäville (siinä luvussa Lunatsharskille) ja olin aikeissa julkaista ne otsikolla: „Rivimarxilaisen kirjoituksia filosofiasta”, mutta se jäi tekemättä. Nyt harmittelen, etten silloin heti julkaissut. Kirjoitin äskettäin Pietariin pyytäen etsimään nuo vihkot ja lähettämään ne minulle ¹²¹.

Nyt on ilmestynyt „Kirjoitelmia marxilaisuuden filosofiasta”. Luin kaikki kirjoitukset, paitsi Suvorovin kirjoitusta (sitä luen), ja olen aivan vimmoissani jokaisen kirjoituksen johdosta. Ei, se ei ole marxilaisuutta! Ja meidän empirio-kriitikkomme, empiriomonistimme ja empiriosymbolistimme menevät suohon. Lukijalle vakuutellaan, että „usko” ulkoisen maailman reaalisuuteen on „mystiikkaa” (Bazarov), sotketaan mitä säädyttömimmällä tavalla materialismi ja kantilaisuus (Bazarov ja Bogdanov), saarnataan agnostismin muunnosta (empiriokritisismi) ja idealismia (empiriomonismi),— opetetaan työläiselle „uskonnollista ateismia” ja korkeimpien inhimillisten potenssien „jumaloimista” (Lunatsharski),— julistetaan mystiikaksi Engelsin oppi dialektiikasta (Berman),— ammennetaan joidenkin ranskalaisen „positivistien” — agnostikkojen tai metafysikkojen, piru heidät vieköön, ynnä „symbolistisen tietoteorian” löyhkäävästä lähteestä (Jushkevitch)! Ei, tuo on jo liikaa. Me, rivimarxilaiset, olemme tietysti filosofiassa oppimattomia,— mutta miksi meitä pitää noin loukata, että tuollaista tarjoilla meille marxilaisuuden filosofiana! Minä annan ennen pääni kuin suostun osallistumaan sellaiseen äänenkannattajaan tai kollegioon, joka saarnaa tuollaisia asioita.

Minua taaskin halutti käydä käsiksi „Rivimarxilaisen kirjoituksiin filosofiasta” ja olen alkanut niitä kirjoittaa ¹²², ja Al. Al—lle — „Kirjoitelmia” lukiessani — puhuin vaikutelmistani tietysti suoraan ja kaunistelematta.

Mutta mitä tekemistä siinä on Teidän kirjoituksellanne? — Te kysytte. Sitä, että juuri samaan aikaan, kun nämä erimielisyydet bolshevikkien keskuudessa uhkasivat erikoisesti kärjistyä, Te alatte „*Proletarille*” kirjoittamassanne kirjoituksessa esittää aivan selvästi erään suunnan katsomuksia. Minä en tietenkään tiedä, mitä siitä Teillä kokonaisuudessaan tulisi. Sitä paitsi olen sitä mieltä, että taiteilija voi ammentaa itselleen paljon hyödyllistä kaikenlaisesta filosofiasta. Vihdoin myönnän täydellisesti ja ehdottomasti sen, että taiteellisen luomistyön kysymyksissä

Te olette asiantuntija ja että johtaessanne *tämän* tapaisia katsomuksia sekä omasta taiteellisesta kokemuksestanne *että filosofiasta, vaikkapa idealistisestakin*, Te voitte päästä johtopäätöksiin, jotka tuottavat työväenpuolueelle hyvin suurta hyötyä. Kaikki se on totta. Mutta siitä huolimatta „Proletarin” on jäätävä ehdottoman neutraaliseksi kaikissa erimielisyyksissämme filosofian alalla, sen ei saa antaa lukijoille *hivenenkään vertaa aihetta* sitoa bolshevikkeja suuntana, venäläisten sosialidemokraattien vallankumouksellisen siiven taktillisena linjana yhteen empiriokritismin tai empiriomonismin kanssa.

Kun minä, luettuani kahteen kertaan Teidän kirjoituksenne, sanoin A. A—lle, että vastustan sen julkaisemista, niin hänen kasvonsa menivät synkkään pilveen. Meillä syntyi suorastaan kahtiajakaantumisen ilmapiiri. Eilen me kokosimme toimituskolmikkomme erikoiseen neuvotteluun käsitelläksemme kysymyksen. Ja silloin tuli odottamatta avuksemme „Neue Zeit” aikakauslehden eräs tyhmä edesottamus. Tuntematon kääntäjä julkaisi sen 20. numerossa Bogdanovin kirjoituksen Machista ja esipuheessaan sanoa pamautti, että Plehanovin ja Bogdanovin välisillä erimielisyyksillä on venäläisten sosialidemokraattien keskuudessa tendenssi muuttua bolshevikkien ja menshevikkien *fraktio*-erimielisyyksiksi! Noilla sanoillaan tuon esipuheen kirjoittanut tyhmyri liitti meidät lujasti yhteen. Pääsimme heti yksimielisyyteen siitä, että ilmoitus neutraalisuudestamme on ehdottoman välttämätön nyt heti, „Proletarin” ensimmäisessä numerossa. Se vastasi mitä parhaimmin mielialaani „Kirjoitelmien” ilmestymisen jälkeen. Ilmoituksen me laadimme, hyväksyimme yksimielisesti, huomenna se ilmestyy „Proletarin” 21. numerossa ja lähetetään Teille*.

Teidän kirjoitustanne koskevan kysymyksen päätimme siirtää ja selostaa Teille asiantilaa kolmessa, „Proletarin” kaikkien kolmen toimittajan, kirjeessä kaikin puolin ja jouduttaa minun ja Bogdanovin matkaa Teidän luokseenne.

Te siis tulette saamaan kirjeen sekä Al. Al—lta että kolmannelta toimittajalta¹²³, josta kirjoitin Teille jo kerran aikaisemmin.

* Ks tätä osaa, s. 429. Toim.

Katson välttämättömäksi sanoa mielipiteeni Teille aivan suoraan. Jonkinlaisen tappelun bolshevikkien keskuudessa filosofiaa koskevassa kysymyksessä katson nyt aivan kiertämättömäksi. Mutta jakaantuminen sen vuoksi olisi mielestäni tyhmää. Me solmimme liiton toteuttaaksemme työväenpuolueessa vissää taktiikkaa. Siitä lähtien olemme toteuttaneet tuota taktiikkaa *ilman erimielisyyksiä* (ainoa erimielisyys oli III Duuman boikotoinnista, mutta ensinnäkään se ei kärjistynyt välillämme milloinkaan edes kahtiajakaantumiseen vihaamiseksi; toiseksi, se ei vastannut materialistien ja machilaiden erimielisyyttä, sillä esimerkiksi machilainen Bazarov oli, kuten minäkin, boikotointia vastaan ja kirjoitti siitä suuren alakertakirjoituksen „Proletariin”).

Jos vallankumouksellisen sosialidemokratian taktiikan noudattamista työväenpuolueessa häirittäisiin kiistoilla siitä, materialismi vaiko machilaisuus, niin se olisi mielestäni anteeksiantamatonta typeryyttä. Meidän on tapeltava filosofiasta siten, *ettei se koskettaisi* „Proletaria” ja bolshevikkeja *puolueen* fraktion. Ja se on täysin mahdollista.

Olen sitä mieltä, että Teidän pitää auttaa siinä. Ja auttaa Te voitte siten, että työskentelette „Proletarissa” neutraalisten (s.o. filosofiaan mitenkään liittymättömien) kysymysten alalla, jotka koskevat kirjallisuusarvostelua, publisiistiikkaa ja taiteellista luomistyötä j.n.e. Kirjoitustanne taas,— jos Te haluatte estää kahtiajakaantumisen ja auttaa uuden tappelun paikallistamista,— Teidän pitäisi korjailla: siirtää toiseen paikkaan kaikki se, mikä vaikka välillisestikin on yhteydessä bogdanovilaiseen filosofiaan. Teillä, luojan kiitos, on „Proletarin” lisäksi mihin kirjoittaa. Kaikki se, mikä ei ole yhteydessä Bogdanovin filosofiaan,— ja *suurin* osa kirjoituksestanne ei ole yhteydessä siihen — pitäisi esittää muutamissa „Proletaria” varten kirjoitetuissa kirjoituksissa. Toisenlainen menettely Teidän taholtanne, s.o. kieltäytyminen kirjoituksen korjailemisesta tai kieltäytyminen „Proletarin” avustamisesta, johtaa mielestäni kiertämättömästi selkkauksen kärjistymiseen bolshevikkien keskuudessa, uuden tappelun paikallistamisen vaikeutumiseen, vallankumouksellisten sosialidemokraattien päivänpolttavan, käytännöllisesti ja poliittisesti välttämättömän työn heikentymiseen Venäjällä.

Sellainen on mielipiteeni. Sanoin Teille kaiken, mitä ajattelin, ja nyt jään odottamaan Teidän vastaustanne.

Aioimme matkustaa luoksenne tänään, mutta kävi niin, että matka piti lykätä vähintään viikolla, mahdollisesti kahdella tai kolmellakin.

Puristan lujasti kättänne
Teidän *N. Lenin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1924
I Lenin-kokoelmassa*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*
